

Arheološki vestnik (Acta archaeologica), Ljubljana, V—VI, 1954—1955.

Arheološki vestnik je do sedaj izhajal v dveh številkah letno. Redakcija pa nas je na koncu letnika VI/2 obvestila, da bo zaradi preobilnega materiala Arheološki vestnik izhajal začenši z letnikom VII štirikrat letno. Ta v Jugoslaviji pravzaprav edini arheološki časopis s samo arheološko vsebino ali njej sorodnimi panogami je obdržal svoj program in še dalje priobčuje originalne razprave in poročila arheološke vsebine. Po svoji osnovni razčlenitvi obsega razprave, poročila in knjižna ter druga poročila, na koncu vsakega letnika pa je v posebnem delu podana še bibliografija. Odstavek o zamenjavi knjig nam prepričljivo dokazuje vse večje zanimanje, ki ga vzbujajo, tako se iz leta v leto množe zamenjave Arheološkega vestnika z novimi arheološkimi ustanovami iz raznih krajev sveta. Iz leta v leto se tudi večja izbor prispelih arheoloških člankov za publikacijo, kar jasno dokazuje, da se vedno bolj poudarja kvaliteta. Vedno več prihaja tudi raznih prispevkov avtorjev izven naše republike. Vse članke spremljajo tudi povzetki v raznih evropskih jezikih. Želeti pa bi bilo, da bi posamezni povzetki glede na pomen člankov ali razprav bili nekoliko obširnejši.

Tudi tehnično se Arheološki vestnik vedno bolj izpopolnjuje. Posebno je to opaziti pri slikovnem gradivu. Redakcija je predlagala tudi, da naj bo slikovno gradivo predvsem risano, v manjši meri naj bodo pa monotipije, pač tam kjer so nujno potrebne.

Arheološki vestnik (Acta archaeologica) Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za zgodovinske in družbene vede, Sekcija za arheologijo, V/1—V/2, Ljubljana 1954, 420 str.

V prvi razpravi »Ali smo upravičeni na temelju predzgodovinskih statuet rasno in etnično opredeljevati prebivalstvo neolitičnega časa« meni Josip Korošec, da je to nemogoče, ker, če bi bile statuete tudi naturalistične, še vedno niso realistične. Odklanja hipoteze nekaterih strokovnjakov, ki menijo, da bi lahko na podlagi butmirskih statuet, ki imajo baje negroidna in armenoidne rasne značilnosti, sklepali in smatrali prebivalstvo oziroma nosilce te kulture kot pripadnike teh dveh ras. Dalje isti avtor v razpravi »Novi stratigrafski podatki kolišč na Ljubljanskem barju« obravnava problem življenja na Ljubljanskem barju. Predvsem probleme kot so: razmestitev kolišč in lega kolišč in sicer vprašanje, ali so kolišča stala na jezeru ali pa so bila postavljena ob robu jezera na samo zamočvirjenem delu. V tretjem vprašanju se pa dotika stratigrafije, namreč ali lahko računamo na vertikalno ali pa na horizontalno stratigrafijo. Dalje se pa dotika tudi oblike kolišč in pa kronologije. Pri tem se naslanja v glavnem na v poletju 1953 odkrito kolišče pri Blatni Brezovici.

Milutin Garašanin obravnava v svoji razpravi »Ostava iz Kladova i problem stepskih uticaja u kasnom neolitu Donjeg Podonavlja« material iz depota iz Kladova v katerem vidi neke stepske elemente, ki so mogli vplivati na razvoj zgodnjih kovinskih kultur v Spodnjem Podonavju.

Vprašanje železne dobe Slovenije obravnavata Stanko Pahič in France Starè. Prvi avtor v članku »Nekaj najdb iz žarnega grobišča na Pobrežju pri Mariboru« obravnava gradivo, izkopano pred drugo svetovno vojno, in prihaja do zaključkov, da grobišče kulturno pripada ruško-dobovski kulturni skupini. Posebej pa poudarja, da bo treba mnoga vprašanja še osvetliti z novimi raziskovanji, posebno vprašanje naselbin, kulturnega centra itd. France Starè v razpravi »K problemu najstarejših čolničastih fibul iz Slovenije« poudarja velik pomen fibul za kronološko opredeljevanje. Poudarja celo, da je na podlagi prazgodovinskih fibul v Sloveniji mogoče postaviti kronološki okvir za celo prvo tisočletje pred našo ero. Čolničaste fibule se javljajo na koncu stopnje Vače I, oziroma na začetku obdobja Vače IIa okoli leta 600 p. n. e. Glavni del svoje razprave posveča avtor tipologiji lokastih in čolničastih fibul. Draga Garašanin v razpravi »Nalaz iz Celja i njegov položaj prema ostavama od skupocenih metala u Panoniji« obravnava nekaj arheoloških predmetov iz beograjskega narodnega muzeja. Po analizi predmetov zaključuje, da morejo ti predmeti pripadati trako-kimerski skupini halštata C, po drugih elementih pa starejši skupini nakita.

Nekatere probleme antične arheologije na naših tleh osvetljuje Josip Klemenc in Mirko Šeper. Prvi avtor v razpravi »Nekaj kronoloških podatkov rimskega pokopališča v Šempetru v Savinjski dolini« pravi, da vsi nagrobniki iz Šempetra spadajo v Klavdijev in Neronov čas, razen Vindonijevega napisu, ki je najstarejši. Mirko Šeper pa podaja v svoji razpravi »Jedan nalaz keramike iz Siska« nekaj keramičnih statuet, ki so domače delo pod vplivom antične realistične umetnosti iz časa rimske okupacije Siska.

Problema zgodnjega srednjega veka se dotika razprava Josipa Korošca »Problem nekaterih nakitnih predmetov najdenih v Detti v Banatu«. Zanimivo je, da imajo ti predmeti iz Dette značaj alpskoslovanske kulture. Niso pa ti predmeti prispeli tja iz centra tega področja, ampak iz področja obrobnih najdišč med belobrdsko in alpskoslovansko kulturno skupino. Po avtorju je bila tu verjetno neka manjša migracija, ki jo išče v političnih dogodkih X. stoletja v okolici Ptuja.

Antropološko obdelavo gradiva »Staroslovanska okostja iz Dobrače pri Kragujevcu« podaja Zlata Dolinar — Osoletova. Zanimiva je ugotovitev avtorice, v kateri priključuje najdbe iz Kragujevca zahodni staroslovanski skupini in se priključuje mnenju Ivanička, da so naši predniki prišli v naše kraje preko severozapada in ne direktno iz vzhoda.

Med poročili se z vprašanjem paleolitika na naših tleh bavi Mitja Brodar v članku »Izkopavanja v Parski golobini«. Nadaljna izkopavanja v letu 1953 so prinesla več kamnitnih artefaktov, ki pripadajo delno starejšemu paleolitu, večje število pa mlajšemu. Pomembni so tudi rezultati izkopavanja glede paleontološkega gradiva.

Jesse Staško se v svojem poročilu »Poročilo o sondiranju v okolici Iga pri Ljubljani« bavi s problemom življenja na Ljubljanskem barju, katere podatke je zbral pri sondiranju 1953. leta v okolici Iga.

Starè France poudarja v članku »Dva ilirska grobova iz Kranja«, da najdbe iz Kranja kulturno gravitirajo k dolenjskemu halštatu in da nimajo nič skupnega s svetolucijskim kulturnim krogom. Dalje poroča avtor v poročilu »Topografsko raziskovanje v okolici Dobove« o topografskem delu 1953. leta, kjer je naletel na ilirske, antične in slovanske ostaline. Stane Gabrovec daje v poročilu »Poročilo o slučajnih najdbah v Sloveniji« seznam nekaj slučajnih najdb in novih najdišč. Svoje topografske izsledke podajata Stanko Pahič in Vlado Lorber v poročilu »Arheološka najdišča pri Cerkvenjaku v Slovenskih Goricah«. Tatjana Bregant podaja v poročilu »Keltski grob iz Brežic« inventar žganega groba, ki je bil slučajno odkrit v Brežicah. Jaro Šašel v »Arheološko-topografske novosti iz področja Colatia in Atransa« objavlja nekaj novih topografskih momentov. Rudolf Bratanič v članku »Nove najdbe iz Ptuja« poroča o novih najdbah iz Panoramskega hriba, Vurbergar in iz Obreža pri Središču. Josip Korošec pa v članku »Staroslovanski grobovi na Selah pri Dobovi« ugotavlja, da sodi grobišče v prehodno dobo v IX. stoletju. V drugem članku »Datacija in etnična opredelitev grobišča v Sieghartskirchenu« je avtor ovrgel mnenje Mitscha — Märhema, ki to grobišče pripisuje Nemcem in ga z novimi dokazi stavi v okvir avaroslovanske kulturne skupine.

Arheološki vestnik (Acta archaeologica), Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za zgodovinske in družbene vede, Sekcija za arheologijo, VI/1—VI/2, Ljubljana 1955, 382 str.

Poleolitičnega obdobja se dotikata v razpravah Srečko Brodar in Mitja Brodar. Tako Srečko Brodar obravnava v razpravi »Paleolitik v Vršču in njegovi okolici?« več najdišč v okolici Vršca, katere pa po njegovem mnenju za danes še ni mogoče opredeliti ali je material iz teh najdišč zanesljivo paleolitski ali ne. To bi mogla pojasniti po avtorjevem mnenju le nova raziskovanja. Mitja Brodar pa v razpravi »Poskusno izkopavanje v Mokriški jami« poroča o izkopavanjih v Mokriški jami v Kamniških Alpah, ki so prinesla zadovoljive rezultate, čeprav za sedaj še ni ugotovljena paleolitska postaja. Vendar vse današnje najdbe s sigurnostjo govorijo, da moremo to v bližnji bodočnosti pričakovati.

Vprašanje neolitika obravnava Josip Korošec v razpravi »Nekaj pripomb k izvoru butmirske kulturne skupine« in prihaja do zaključkov, da so sodelovale pri formiranju te kulture: 1. neka danes še neznana kulturna skupina v Bosni, 2. danilska ali njej sorodna kulturna skupina na Jadranski obali in 3. vinčanska grupa.

Draga Garašanin govori v razpravi »O problematiki sekira jadranskega tipa — povodom sekire iz Sinaje na Kosmetu« o bronasti sekiri, ki jo z ozirom na spremni material datira v halštat A—B, tipološko pa jo uvršča v svoj drugi albano-dalmatinski tip. V razpravi »Nekoliko ilirskih antropomorfnih figura iz sjeverne Dalmacije« obravnava Šime Batovič stilizirane antropomorfnih figure, najdene na področju Liburnov, ki sodijo po mnenju avtorja v VI. ali V. stoletje. Nosijo lokalno obeležje in predstavljajo unikat v starejši železni dobi.

Rimske dobe se dotika Anton Sovrè v razpravi »Pripombe k R. Brataniča Novim nazdbam iz Ptuja« kjer kritizira R. Brataniča članek. Trdi, da tu ne gre za starokrščanski spomenik, kakor sodi Bratanič, temveč za poganski spomenik in čita napis drugače kakor Bratanič.

Emilijan Cevc v svoji razpravi »Problem kamenitega leva iz Kostanjevice ob Krki« osvetljuje nekaj zanimivih umetnostnozgodovinskih momentov iz Slovenije. Leva iz Kostanjevice obravnava v zvezi z nekaj tovrstnimi drugimi najdbami iz Slovenije in ga časovno uvršča v rimski, ne pa v poznoromanski čas.

Nekaterih problemov zgodnjega srednjega veka se dotikata v razpravah Paola Korošec in Mirko Šeper. Paola Korošec je v razpravi »Slovanska najdišča v vzhodni Furlaniji« zbrala in obdelala arheološko gradivo vzhodne Furlanije. Material, ki ga je avtorica zbrala, je v pretežni večini nakit, ki ga pripisuje kottlaški kulturni skupini. Mirko Šeper pa v razpravi »Prilog datiranju starohrvatskih spomenika pleterne dekoracije« rešuje problem kronologije tovrstne dekoracije v Dalmaciji.

Med poročili, ki obravnavajo vprašanje neolitika, so članek Josipa Korošca »Dimini kulturna skupina« in članek Tatjane Bregant »Trgovina in menjalno gospodarstvo v neolitiku Jugoslavije«. Stanko Pahič poroča v članku »Prazgodovinska seliščna najdba v Zrečah« o slučajno odkriti novi neolitični postaji. Več je člankov, ki obravnavajo probleme bronaste dobe. S problemom Ljubljanskega barja se zopet ukvarjata Josip Korošec v poročilu »Ali so bila na Ljubljanskem barju kolišča?« in Staško Jesse s člankom »Novo odkriti kolišči na Ljubljanskem barju«. Alojzij Šercelj pa skuša v članku »Palinološki profil kolišča pri Kamniku pod Krimom« podati sliko vegetacijskih razmer iz časa kolišč na Barju. V drugem poročilu »Še nekaj momentov k novim raziskovanjem na Ljubljanskem barju« pa Šercelj poroča o opazovanjih pri izkopavanju in analizah lesa iz kolišča pri Blatni Brezovici. Dalje obravnavajo vprašanje bronaste dobe Milutin Garašanin s poročilom »Dva nova nalaza bronanog doba iz Južnog Pomoravlja«, Tatjana Bregant s člankom »Tulasta sekira iz Ljubljanskega barja« in Anton Smodič s poročilom »Bronaste depojske najdbe v Črmožišah in severovzhodni Sloveniji«. France Starè v poročilu »Grob z bronastim kotličkom iz Sv. Lovrenca« kotliček kronološko opredeljuje v Hallstatt C. V drugem poročilu »Dva nova prazgodovinska grobova z Vač« pa isti avtor poroča o dveh novih grobovih, ki pripadata že znanemu prazgodovinskemu grobišču.

Čas antike na naših tleh obravnava več avtorjev. Josip Klemenc daje začasno poročilo o izkopavanjih v Šempetru, Vinko Jordan poroča o posameznih rimskih najdbah iz Savinjske doline. Alojzij Bolta pa poroča o rimskih najdbah na naših tleh kar v treh poročilih. Dalje poroča Stanko Pahič o zaščitnem izkopavanju v Zrečah, kjer je odkril štiri slovanske grobove. Stane Gabrovec v poročilu »Nekaj novih staroslovanskih najdb« govori o štirih novoodkritih najdiščih zgodnjega srednjega veka. Branko Marušič v članku »Staroslovanske in neke zgodnesrednjeveške najdbe v Istri« daje za sedaj celotno karto najdišč tega časa v Istri. V drugem članku »Staroslovanski grob v Bujah« poroča o staroslovanskem grobišču, ki je skoraj uničeno zaradi kontinuiranega pokopavanja na to mesto vse do 18. stoletja.

Bregant Tatjana